

Indhold

Entré	9
1 Mangfoldighedens mangfoldighed.	13
Lighed er forskel	13
Fascination og forvirring	16
To-tre blev til otte	18
Metodisk tjekliste	22
Ambition.	25
2 Mangfoldighedsdiskurser.	28
RETTIGHEDSDISKURS	28
Ingen lette genveje	29
Diskrimination	31
Liberal og radikal tilgang.	39
Regelsikrede rettigheder	42
Mangfoldighedspolitik	45
Mangfoldighedsteknologi	47
Autoritetsledelse	50
Opsamlingstabel	51
Kritik	51
RUMMELIGHEDSDISKURS	56
Den særlige danske variant	56
Socialpolitikens aktive linje	58
Arbejdsmarkedspolitikens rummelighed	59
Erhvervspolitikens sociale ansvar	60

Pastoral ledelse	62
Opsamlingstabel	64
Kritik	65
MARKEDSDISKURS	68
Forretningsanliggende.	68
Udnyttet arbejdskraftsressource	71
Brugerservicering	73
Et særligt segment	75
Transaktionsledelse	76
Opsamlingstabel	77
Kritik	78
KOMPETENCEDISKURS	82
Uudviklet potentiale.	82
Human kapital	83
Pligt til uddannelse	89
Bevidst om uddannelse	92
Løs kompetencebristen – fik personene	95
Individuel kompetenceafklaring	96
Udviklingsegnet elev	97
Transformationsledelse	98
Opsamlingstabel	100
Kritik	101
INNOVATIONSDISKURS	106
Innoversitet	106
Udnyttet innovativ kraft	108
Konstruktive spændinger	110
Innoversitetsledelse	116
Opsamlingstabel	116
Kritik	117
ETNOCENTRISK DISKURS	120
Moralsk panik	120
Værdifiksering og kulturalisme	126
Nationalisme	128

Os/dem.	131
Lighed er enshed	135
Assimileringens dominans	138
Xenofobi – fjendtligheden	142
Heterofobi – frygten	147
Panoptisk ledelse	149
Opsamlingstabel	153
Kritik	154
MULTIKULTUREL DISKURS	159
Frisind og multikulturalisme	159
Kompot og mosaik	165
Kulturbro	168
Kulturel intelligens	171
Kamp om anerkendelse	173
Etisk ledelse	176
Opsamlingstabel	180
Kritik	180
EMPOWERMENTDISKURS	187
Eksistens forud for essens	187
Dynamisk etnicitetsbegreb	190
Mægtig- og myndiggørelse	192
Rollemodeller.	195
Flydende etnicitet	197
Individualitet frem for etnicitet	198
Liberal ledelse	201
Opsamlingstabel	206
Kritik	206
3 De mangfoldige diskurser – og deres konsekvenser	214
Opsamling	214
Rettighedsdiskurs	215
Rummelighedsdiskurs	228
Markedsdiskurs	220
Kompetencediskurs	222

Innovationsdiskurs	223
Etnocentrisk diskurs.	225
Multikulturel diskurs	226
Empowermentdiskurs	228
Tre hovedpointer	230
 POINTE 1/POLYFONISK INTEGRATION	
- Diskursformation	232
Autonome diskurser	233
Relationelle diskurser	234
Ustabilitet og forvirring	234
Mobilitet og fleksibilitet	235
Invitation til selvrefleksion.	236
 POINTE 2/MANGFOLDIGHEDSLEDELSE AF ANDEN ORDEN	
- Ledelsesformation	237
1. orden: ledelse 'gør' ledelse	237
2. orden: ledelse reflekterer over, hvordan ledelse 'gøres'	239
Invitation til selvrefleksion.	241
 POINTE 3/MINORITETSSTRATEGIER	
- Subjektformation	243
Multiple identitetskonventioner	244
Subjektivering	245
Subjektivation	246
Subjektivationsstrategier.	247
Invitation til selvrefleksion.	255
 De sidste ord	 257
 Litteratur	 259

Entré

„Vi skal have et samfund, hvor nydanskere er med i samme omfang som andre danskere. Nydanskere skal helt med i arbejdslivet, foreningslivet og samfundet i det hele taget. Arbejde er nøglen til god integration, og vi har brug for flere hænder. Virksomhederne skal tage bedre imod nydanskere – og nydanskere skal tage ansvar for at skaffe sig de nødvendige forudsætninger.“

(Statsministeren i Venstres valgkampagne 2007, B.T. 08.11.07).

Det burde egentlig være så enkelt: Landet mangler arbejdskraft – selvom finanskrisen for en tid vender lidt op og ned på tingene, efterspørger store dele af den private og offentlige sektor generelt ledige hænder for i fremtiden at kunne levere produkter og ydelser. De ledige hænder findes blandt andet hos de etniske minoriteter, som derved udgør en stor arbejdskraftsreserve – i de kommende ti år vil det samlede antal af erhvervsaktive etniske minoriteter i Danmark således stige til over 400.000. Og den arbejdskraftsreserve føler sig ovenikøbet bedre integreret end tidligere; i år 2000 var det kun ca. hver anden indvandrer/efterkommer (54 pct.), mens det i 2008 er flere end to tredjedele (69 pct.), der føler sig godt integreret i Danmark. Dette sammenholdt med, at over 80 pct. af de virksomheder, der har etniske minoriteter ansat, udelukkende har positive erfaringer med ansættelsesforholdet – og både ledere og medarbejdere generelt set udtrykker tilfredshed med at have eller få etniske minoriteter som kollegaer. Så det burde alt i alt være lige til højrebenet at løse problemet. Det burde egentlig være så enkelt.

Og det går da også fremad. OECD proklamerede i begyndelsen af 2008, at Danmark er et af de lande, der har præsteret det største fald i arbejdsløsheden blandt indvandrere de seneste ti år. Hvor ledigheden blandt indvandrere var 20,6 pct. i 1995, var den i 2005 faldet til 9,8 pct., altså et fald på 10,8 procentpoint. Der er flere årsager hertil: Den skærpede udlændingepolitik med færre nyttilkomne indvandrere, en større andel af herboende højtuddannede indvandrere og flere indvandrere med længere tids ophold i landet og deraf afledt øget beskæftigelsesfrekvens samt den generelt stigende efterspørgsel på arbejdskraft har været med til at nedbringe ledigheden blandt etniske minoriteter i Danmark. 'Det danske integrationsmirakel' kaldes det i en avisoverskrift (Politiken 02.03.08).

Miraklet til trods er der stadig et stykke vej at gå i retning af, at etniske minoriteter klarer sig lige så godt på arbejdsmarkedet som etniske danskere. Selvom etniske minoriteters beskæftigelsesfrekvens er steget i løbet af de seneste fem år, fra 47 pct. til 55 pct. (ca. 30.000 flere er kommet i arbejde), ligger frekvensen væsentligt under de etniske danskeres på ca. 80 pct. Der er også et par procentpoint op til regeringens mål om en beskæftigelsesfrekvens på 57 pct. og ambitionen om 25.000 flere indvandrere/efterkommere i arbejde inden år 2010.

Herudover svarer den aktuelle andel af ansatte indvandrere og efterkommere i såvel private som offentlige virksomheder ikke til den andel, som deres samfundsmæssige antal berettiger til. Således udgør de private virksomheders andel af etniske minoritetsansatte omkring 4,8 pct., i kommunerne er andelen 4,2 pct., mens det i de statslige institutioner, til trods for et måltal på 4 pct., kun er 2,8 pct. af de ansatte, der har ikke-vestlig minoritetsbaggrund. Det var derfor velbegrundet, da statsministeren under sidste valgkamp igen og igen proklamerede sloganet: 'Vi kan gøre det endnu bedre'.

Og hvordan gør vi så det? Utallige meningsmagere strides om dette spørgsmål. Mængder af kampagner, konferencer, konsulenter og konceptlitteratur byder sig til med dessiner, designs og diskussioner. Denne bog er ingen undtagelse. Og dog. Bogens sigte er ikke at levere ti gode råd til en forbedret arbejdsmarkedsintegra-

tion. Problemstillingen er for kompleks til at kunne reduceres til sådanne. Ambitionen er at hæve sig op i helikopteren, at rive sig løs fra forudindtagede standpunkter og bestemte idealmodeller – at skabe et frit udsyn for derved at kunne iagttage det samlede landskab af etnisk mangfoldighed og aftegne dets forskelligartede konjunkturer.

Bogens bidrag består dels i en kortlægningsopgave, hvor det undersøges, hvilke perspektiver, forståelseshorisonter og løsningsmodeller (i bogen betegnet 'diskurser') der gør sig gældende i debatten om etniske minoriteters arbejdsmarkedsintegration, om etnisk mangfoldighed i Danmark, særligt i tilknytning til offentlige organisationer. Dels en forståelsesopgave, hvor der skabes øget forståelse for, hvorfor disse forskellige diskurser sætter etnisk mangfoldighed i tale på netop den måde, de gør – og hvilke konsekvenser en given italesættelse har.

Via det analytiske arbejde er det bogens sigte at levere en forskningsbaseret viden og et kvalificeret input til lederes og fag-professionelles praksis i forhold til mangfoldighedsudfordringen generelt, og specifikt i forbindelse med rekruttering og fastholdelse af etniske minoriteter. Ved at sætte ord på, analysere og klassificere debatten kan der med et 'andenordens' forskerblik kastes lys på det, der ikke umiddelbart ses i det konkrete mangfoldighedsarbejde – de blinde pletter og det, der tages for givet eller anses som selvfølgeligt eller umuligt, kan belyses. Bogens håb er at bibringe nytænkning, invitere til større selvrefleksion og initiere forandring på feltet for mangfoldighedsledelse.

Manuskriptet er udarbejdet med støtte fra KL og Personalestyrelsen og det af Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration finansierede MIKS-projekt (Mangfoldighed I Kommuner og Stat) under regeringens samlede mangfoldighedsprogram, 'Arbejdsplads til nye danskere'. (se www.kl.dk/miks, www.perst.dk, www.nyidanmark.dk).

En stor tak skal derfor lyde til Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, til deltagerne i MIKS-projektet – og ikke mindst til Personalestyrelsens personale- og ledelsespolitiske division, særligt Pernille Kjeldgård, Berit Ploug og Karen Overgaard Jørgensen, samt KL, særligt Dorte Thorgaard og Anders Christian

Dyhr, der alle har udvist stor tålmodighed og støtte under processen.

En tak skal også lyde til mine kolleger på Institut for Ledelse, Politik & Filosofi, Copenhagen Business School for opbakning og konstruktive diskussioner undervejs.

Endelig en tak til alle de etniske minoriteter, der valgte Danmark som deres tilhørssted, og som til daglig gør en kæmpe indsats på de danske uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser. Og en tak til alle de ledere, der inviterer dem indenfor. Uden deres engagement, deres kød og blod, ville den etniske mangfoldighed blive tør og hul.

*Frederiksberg 02.05.2009
Betina Wolfgang Rennison*